

TÓTH IMRE (1966-2021)

Tisztelt Gyászolók, Kedves Barátaink, Kollégák!

Kedves Imre, sohasem hittem, hogy erre sor kerül, hogy nekem kell Téged elbúcsúztatnom - olyan valószerűtlen ez az egész, minap még beszélgettünk, leveleztünk és ma pedig itt állunk tehetetlenül, mert jött egy hatalmas sötét erő, és most utoljára szólhatok Hozzád földi mivoltodban... nagyon fáj és nagyon zavar, de nem tudok mit tenni ellene. Olyan sok évtized van mögöttünk, amelyről beszélni kellene... de a lét dadog. Csak villanásokat tudok emlékeinkből előhozni: még nem dolgoztunk együtt, de már ismertem egy hosszú hajú, kerek szemüveges, kicsit John Lennonra emlékeztető srácot, a Zalaegerszegi Írókör legifjabb tagját, akinek versei már gimnazista korában bekerültek az irodalmi válogatásokba. Hallottam, hogy díjakat is nyert, a nálunk dolgozó gimnáziumi évfolyamtársa mesélt róla, néha furcsa dolgokat is, és olvastam - 1985-ben - Aranyi László méltatását, mely szerint költészete „hazánkban a politikai aktualitásokhoz kötődő, hordószónoki stb. költészet kínos túlburjánzása következtében ma is kuriózumszerű.”

Hát ez elgondolkodtató volt... de a Gyimesi Endre vezette akkori József Attila Városi Könyvtár körül - mely az írókörnek is otthont adott -, termettek ilyen szellemi izgalmak, sőt még különbe is; emlékszel, erről beszélgettünk néhány hónapja – mert ez a furcsa fiú Te voltál, kedves Imre. Aztán eltűntél egy időre; később kiderült, hogy egy hosszúra nyújtott katonai szolgálat volt az oka; nem volt szép a seregtől, hogy egy katonatiszt fiával, ugyanakkor a világ egyik legszelídebb emberével ilyen méltánytalanságot kövessenek el... Te, ellentétben sok „hadviselt” fiúval, soha nem hencegtél és csak mértékletesen füstölögtél a katonaságnál törtétek miatt, de tudom hogy soha nem feledted: a verseidben, írásaidban mint a bűvópatak, bukkantak fel az élmények, és persze a korán elment, rég halott édesapádé is... Aztán 1988-ban összebútoroztunk a megyei könyvtárban... immár rövidebb hajjal, egy korábban, még a gimnáziumban megcélzott hivatás, a könyvtároság keretében. Először talán még helyettesítő voltál, aztán kinevezett dolgozó, de volt Benned ambíció a tanulást illetően:

NEKROLÓG

a kilencvenes évek szinte a folytonos képzésről szóltak. Előbb könyvtáros asszisztens, majd főiskolai, végül egyetemi diplomát szerezte. Krisztusi korban, 33 évesen, ahogy erről a 99 című versedben megemlékeztél... és megértettem ám az üzeneted, mikor azt írtad, hogy „Bár átsorolásom éppen két évet késett, mégsem rovom fel azt a két évet.” Köszönöm Imre, ennek a lelki terhét legalább nem kell cipelnem... viszont most ez adott lehetőséget, hogy főkönyvtárosi beosztást adhassunk Neked.

Két lét élt egymás mellett Benned, és tudom, hogy nem volt könnyű: az egyik a napi munka rutinjába kényszerített tisztviselőé, akinek teljesítenie kell kötelezettségeit, ki kell szolgálnia mások igényeit, el kell tűrni esetleges inzultusaikat, a munkahelyi nehézségeket – a másik a lét és nemlét mezein szabadadon kalandozó költőé, akit jobban izgat a világvége sejtelem, mint az, hogy holnap melyik raktárban fogunk pakolni. Nem állítom, hogy nem voltál szorgalmas: annyit hurcolkodtunk együtt ezekben az évtizedekben, hogy az egy rakodómunkásnak is elég lett volna. Látom lelki szemeimmel, ahogy egykori raktárunkban, a volt honvédségi óvoda lépcsőjén két hatalmas könyvcsomaggal fújatsz felfelé... de az az igazság, hogy Te inkább a Halász Gábor féle könyvtárosok későn született utóda voltál, akik 10 óra felé mentek be a munkahelyükre, és két óra körül már átsétáltak a kávéházukba, ahol szervezték az irodalmi életet s aztán szebbnél szebb, jobbnál jobb műveiket alkották... a magyar kultúra legszorgalmasabb munkatársai voltak, minőségi életet éltek.

Azért csak kijöttek a Te műveid is, Imre: a tanulási korszak, a folyóiratokban, antológiákban való megjelenés után a 2000-es évektől napvilágot láttak a köteteid, díjakat is nyertek, és a könyvtárosok kezdtek büszkékké lenni, mert nem mindennapi volt, hogy valakit közülünk Zalai Prima Primissima díjra jelöljenek - és nekem is jó érzés volt, hogy nemcsak hivatali főnökként, de a város kulturális közalapítványának vezetőjeként is támogathattam a munkásságodat.

És csak megtestesült az álom is, az az irodalmi közeg, ahol már nemcsak a költő, hanem a szerkesztő, irodalomszervező is szerepet kaphat: a Te ötleted volt a Deák kert, amely a könyvtárunk honlapjához kapcsolódva ad teret a legfrissebb irodalmi, művészeti alkotásoknak, kritikáknak, recenzióknak... honoráriumot nem fizet, csak azt, amit Mahatma Gandhi is a legfontosabbnak tartott, hogy „a jól elvégzett munka jutalma a jól elvégzett munka”...de a gyors megjelenés, a publicitás, az ismertség meghozza az eredményét. Sokan fordultak Hozzád közlésre, egyre nagyobb lett a kapcsolatrendszer, és megtörtént, ami korábban nehezen volt elképzelhető, hogy jeles alkotókkal Te magad is szerveztél irodalmi rendezvényeket, önállóan, nem is a könyvtárra támaszkodva... és ez már olyan természetes volt, hogy csak drukkoltunk, hogy sikeres légy.

Ez a felívelő, egyre több eredményt, elismertséget hozó pálya most megtört - a szárnyaló gondolat halálos sebet kapott és a földre zuhant. Tudom, hogy sokszor gondoltál a végre... de így biztos nem. Hiába húzódtál az otthon biztonságot sejtető falai közé, a kór utánad ment. Hiányozni fogsz... nem látjuk többet megvillanni a szemüvegedet az olvasószolgálati asztal mögött, nem halljuk fanyar, szellemes megjegyzéseidet, vagy az üvegházi meleget átkozó morgolódásodat. De mégis velünk maradsz, az emlékeinkben - most, amikor búcsút veszünk Tőled, a könyvtárosok többsége nem lehet itt, csak lélekben, de a levelező listánkon egy képes összeállítás perreg a velünk töltött évek emlékeiből: kollégák, pályatárs költők, előadóművészek társaságában tűnsz fel, és szinte mindig mosolyogsz... mi pedig ezt a derűs, a társaságot, az életet kedvelő Tóth Imrét őrizzük most már örökké.

Kiss Gábor

(Elhangzott Tóth Imre temetésén, 2021. március 30-án Zalaegerszegen.)